

Dr hab. Krzysztof Szewior

Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych

Uniwersytet Warszawski

w/m

OCENA DOROBKU NAUKOWEGO I OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO

DR ANNY CIEPIELEWSKIEJ - KOWALIK

PODSTAWA PRAWNA RECENZJI

ORAZ WYMOGI FORMALNO-MERYTORYCZNE

Rozdział 3 Stopień doktora habilitowanego

Art. 218. Uprawnienie do nadawania stopnia doktora habilitowanego posiada uczelnia, instytut PAN, instytut badawczy albo instytut międzynarodowy, w dyscyplinie, w której posiada kategorię naukową A+, A albo B+, zwane dalej „podmiotem habilitującym”.

Art. 219. 1. Stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

- 1) posiada stopień doktora;
- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:
  - a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub
  - b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub
  - c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;

- 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.
2. Osiągnięcie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, może stanowić część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego.
3. Obowiązek publikacji nie dotyczy osiągnięć, których przedmiot jest objęty ochroną informacji niejawnych.

INFORMACJA O WNIOSKODAWCY

Podstawą sporządzenia recenzji jest złożony przez dr Annę Ciepielewską-Kowalik Wniosek do Instytutu Studiów Politycznych PAN (Warszawa) za pośrednictwem Rady Doskonałości Naukowej (Warszawa) z dnia 03/10/2022 r. o przeprowadzenie postępowania

w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.

Dr Anna Ciepielewska-Kowalik za swe osiągnięcie naukowe uznała monografię pt. *Obywatelska polityka edukacyjna. Koprodukcja i współtworzenie*, Kraków: ZW NOMOS & ISP PAN, (ss. 348).

DOKUMENTACJA WNIOSKU

Dokumentacja Habilitanta obejmuje:

1. Wniosek przewodni
2. Dyplom
3. Dane wnioskodawcy
4. Autoreferat
5. Wykaz osiągnięć naukowych publikacji i informację o osiągnięciach związanych z pracą w szkolnictwie wyższym
6. Wykaz publikacji (pozostałe publikacje oraz osiągnięcia do okresu habilitacji)
7. Inne dokumenty potwierdzające osiągnięcia (poświadczenie kompetencji językowych i dydaktycznych zaangażowanie w działalność EMES, nagrody, udział w projektach

Narodowego Centrum Nauki, zaangażowanie w działalność administracyjną i środowiskową, reprezentację w Polskiej Akademii Nauki, poświadczenia otrzymanych wyróżnień i nagród).

Wyżej wymienione dokumenty zostały dostarczone w postaci pdf., nie były uszkodzone pod względem cyfrowym i pozwoliły się otworzyć. Tym samym każdy z nich mógł w pełni zostać uwzględniony w procedurze ocennej, w różnym stopniu w zgodzie z przepisami prawa oraz deklarowanym osiągnięciem naukowym i wagą dla całości postępowania.

BIOGRAM NAUKOWO-ZAWODOWY

Pani dr Anna Ciepielewska-Kowalik jest absolwentką studiów na kierunku politologia w zakresie polityki społecznej z 2005 r. na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Specjalność znalazła swe odzwierciedlenie w tematyce pracy dyplomowej pt. *Polityka społeczna wobec rodziny w Polsce w okresie zmiany ustrojowej*. W 2013 r. uzyskała stopień naukowy doktora, także w zakresie nauk o polityce, jednakże w Instytucie Studiów Politycznych PAN na podstawie rozprawy pt. *Rola organizacji non profit w polityce opieki i edukacji przedszkolnej w Polsce po 1989 roku*. Rozwój kompetencji bazowych dla działalności naukowej i popularyzacji nauki znalazł swój wyraz w 2022 r. w postaci zdobycia **dyplomu ukończenia studiów podyplomowych** w zakresie przygotowania pedagogicznego do nauczania języka angielskiego w Centrum Kształcenia Nauczycieli Języków Obcych i Edukacji Europejskiej UW.

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA

Uprawiane dyscypliny naukowe i specjalności w sferze badawczej i dydaktycznej:

a) nauki o polityce i administracji;

natomiast na poziomie badawczym i w nomenklaturze międzynarodowej także

b) polityki publiczne oraz nauki o zarządzaniu.

Obszary badawcze Habilitantki zagospodarowują trzy pola:

a) koprodukcja, międzysektorowość, trzeci sektor i ekonomia społeczna, społeczeństwo obywatelskie;

b) edukacja;

c) polityka rodzinna i inkluzja społeczna,

rozwiija je na poziomie teoretycznym, metodologicznym i konkretnych badań empirycznych. Specyfiką badań jest w zasadzie przenoszenie na grunt polski doświadczeń i ustaleń naukowych państw/regionów bardziej obywatelsko rozwiniętych, testowanie teorii i metodologii tam praktykowanych oraz rozwijanie własnych podejść badawczych i eksplanacyjnych z komponentem eksperckim. W wielu przypadkach dr Anna Ciepielewska-Kowalik wносиła polski kontekst do międzynarodowych badań/publikacji.

Główny ciężar badań obejmuje obszary a) i b), natomiast politykę rodzinną można sprowadzić do zagadnień pomocniczych dla sfery publicznej i edukacyjnej. Ten zakres jest ważny w rozwoju zawodowym i osobistym, a także społecznie: inkluzja społeczna w i poprzez edukację, system opieki nad dziećmi i uczniami. Istotność problematyki potwierdzają publikacje, aktywność i społeczne zaangażowanie. Za szczególnie istotną można uznać publikację w postaci monografii książkowej (2008) pt. *Dobre praktyki polskiej gospodarki społecznej*, natomiast po doktoracie (2016) pt. *Koprodukcja w polityce opieki i edukacji przedszkolnej*.

Przed obroną doktoratu dorobek naukowy Habilitantki sprowadzał się do monografii (jako case study) oraz 3 rozdziałów w pracach zbiorowych, a ich tematyką były: ekonomia i gospodarka społeczna. Już w tym okresie posiłkuje się metodologią EMES w diagnozowaniu ekonomii społecznej. Poszukuje stymulatorów rozwoju i szans na wypełnianie luk, kreowanie innowacyjności, profesjonalizację i demokratyzację tej przestrzeni społecznej i jej kluczowych instytucji. Za ważne uznaje inwestycje w zasoby i ludzkie i instytucji, które realizują szereg zadań społecznych i gospodarczych. W swych analizach zauważa znaczenie kondycji gospodarczej regionów i wspólnot lokalnych, które są naturalnym środowiskiem dla przedsiębiorstw społecznych. Ale jednocześnie wskazuje na kwestię (także później rozwijaną) zróżnicowania instytucji, zakres działania sektora publicznego, stan gospodarek lokalnych. Ich znaczenie rośnie tym bardziej, gdy uwzględnia się potrzeby (re-)integracji osób z ograniczeniami. Ogólna refleksja badań z tego zakresu sprowadza się do stwierdzenia, że usługi społeczne stanowią dopełnienie przedsiębiorstw społecznych i sektora publicznego, tym bardziej, gdy punktem odniesienia jest środowisko lokalne.

Po uzyskaniu stopnia naukowego doktora dorobek naukowy rozrastał się pod względem ilościowym i doskonalił jakościowo, opublikowano 4 rozdziały w monografiach naukowych poświęcone przedsiębiorstwom społecznym i trzeciemu sektorowi, m.in. 11 artykułów zamieszczonych w czasopiśmie naukowych, które podejmują ważne i zarazem bieżące

zagadnienia (np. reformy edukacyjne, Covid-19, usługi publiczne względem szkolnictwa niższego szczebla, społeczne funkcje systemu i placówek edukacyjnych).

Ich wspólnymi ustaleniami są:

- ⌚ zewnętrzne finansowanie przedsiębiorczości społecznej jest postrzegane jako rodzaj inwestycji w rozwój społeczny, ale doświadczenia Polski i państw regionu wskazują na regionalne zależności;
- ⌚ historycznie – na kanwie rozwoju społeczno-gospodarczego i przemian ustrojowych – rozwijały się: ekonomia społeczna oraz system społecznej przedsiębiorczości zbudowany przez: instytucje, sieci, struktury, usługi, kanały komunikacji i relacji z otoczeniem. Obydwa zakresy nieustannie się rozwijają, podlegają oddziaływaniu i wykazują trendy powiązane z rozwojem własnych sektorów oraz reżimów społeczno-gospodarczych i ustrojowych;
- ⌚ ramy i środowisko rozwoju stanowią dla ekonomii społecznej silnie przekształcenia globalne i transgraniczne, unijne, natomiast dla przedsiębiorczości społecznej regulacje ustawowe, polityka i partykularne interesy stron, specyfika regionów, zakres i specyfika finansowania oraz zaangażowanie finansów publicznych;
- ⌚ rozwój ekonomii społecznej jest powiązany z politykami sektorowymi UE i lansowanymi rozwiązaniami w ramach strategicznych celów rozwojowych i promocji inkluzywnych, demokratycznych wartości. System opieki i edukacji niższego szczebla, jako przynależny kompetencjom narodowym pozostaje domeną państw członkowskich, stąd tak silne powiązanie i uzależnienie od polityki wewnętrznej;
- ⌚ historycznie ukształtowało się kilka modeli przedsiębiorstw społecznych (tj. spółdzielnie, przedsiębiorcze organizacje non-profit i przedsiębiorstwa społecznej pracy i integracji społecznej), a każdy z nich ma własną specyfikę i obszar dominacji;
- ⌚ kształtowanie się siatki pojęciowej i podejść badawczych wobec kluczowych procesów (kooperacja, współtworzenie) i form organizacyjnych elementów systemu ekonomii społecznej jest zjawiskiem naturalnym dla każdego nowego zakresu poznania i aktywności społecznej. Widoczne są konotacje i silniejsze oddziaływania płynące ze strony państw bardziej rozwiniętych i zdemokratyzowanych. W tym przypadku oznacza to przenoszenie na grunt polski zarówno nowej wiedzy, jak i dobrych praktyk. A polskim naukowcom pozwala na ich testowanie w środowisku Europy Środkowo-Wschodniej;
- ⌚ ocena rozwoju ekonomii społecznej, przedsiębiorczości oraz trzeciego sektora i form współpracy w publikacjach Habilitantki zmiemiała się wraz z re(de)konstrukcją polskich realiów, ale w zasadzie wspólnymi postulatami służącymi rozwojowi tychże przestrzeni

były:

- przestrzeganie standardów społeczno-politycznych właściwych dla naszego kręgu cywilizacyjnego oraz urzeczywistnianie modelu gospodarki społecznej;
- wzmacnianie form samorządności obywatelskiej, samorządu terytorialnego i regionów;
- nasycenie przestrzeni publicznej: obywatelskością, partycypacją, subsydiarnością i współodpowiedzialnością;
- realne wpływanie obywateli na sprawy publiczne poprzez proces legislacyjny, współstanowienie, współdziałanie, współdecydowanie;
- poszukiwanie efektów synergii pomiędzy instytucjami władzy publicznej, rynku pracy, edukacyjnymi i rodziną w ramach polityk sektorowych i krajowej polityki społecznej;
- rozwój zasobów ludzkich i kapitału społecznego w formule współkształtowania i współodpowiedzialności, promocji usług społecznych o cechach inkluzywności i na rzecz rozwoju lokalnego;
- wyrównanie statusu i społecznego wartościowania sektorów: publicznego, społecznego i biznesowego.

ZATRUDNIENIE I PEŁNIONE FUNKCJE

Od początku działalności zawodowej p. Anna Ciepielewska-Kowalik pozostaje wierna jednemu miejscu pracy, jakim jest Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, także w nim reprezentowała niesamodzielnych pracowników naukowych (rada naukowa ISP PAN). Pełnione funkcje w przeważającym stopniu odnosiły się do aktywności naukowej w organizacji międzynarodowej (EMES) z punktem ciężkości na rzecz Europy Środkowej i Wschodniej, projektów NCN, realizacji zadań naukowo-eksperymentalnych wobec Komisji Europejskiej, do bycia koordynatorem sieci naukowej, programów naukowych, zespołów edukacji i popularyzacji wyników badań.

DZIAŁALNOŚĆ DYDAKTYCZNA I PROMOCJA STUDENTÓW

Działalność dydaktyczna Habilitantki nie jest mocną stroną, co wydaje się zrozumiałe z uwagi na miejsce zatrudnienia. Jednakże w żaden sposób nie może to Jej dyskwalifikować, tym bardziej, że pracę ze studentami rekompensowała sobie innymi formami dzielenia się wiedzą i doświadczeniem eksperckim: mentora w prestiżowym programie międzynarodowej sieci badawczej ISTR, zajęciami na studiach podyplomowych, upowszechnianiem programów nauczania, współpracą ze środowiskiem szkolnym, szkołą letnią. Zadeklarowane i potwierdzone obszary

kształcenia mieszczą się w kompetencjach badawczych i społecznym zaangażowaniu, tj. trzeciego sektora, instytucji edukacyjnych niższego szczebla. Habilitantka pełniła również rolę promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim poświęconym tematyce polityki edukacyjnej w Chinach (obrona miała miejsce w 2019 r.).

DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACYJNA

Aktywność organizacyjna dr Anny Ciepielewskiej-Kowalik w zasadzie potwierdza opisany powyżej schemat, bowiem jest silnie determinowana miejscem pracy, zakresem podejmowanych badań, przynależnością organizacyjną. Stąd na uznanie powinna zasłużyć Jej praca i pełnione role służące wydarzeniom naukowym krajowym i międzynarodowym, udział w komitetach naukowych zagranicznych konferencji, prowadzenie sesji i paneli naukowych, merytoryczny nadzór nad konferencjami. W okresie po doktoracie 9 razy była członkiem komitetu międzynarodowego naukowego EMES i organizacyjnego.

POPULARYZACJA NAUKI

Aktywność opisywana w innych miejscach recenzji, znajduje odzwierciedlenie w obszarze popularyzacji wyników badań, a dla niej obecność na konferencjach uchodzi za kluczową. Przy dominacji konferencji międzynarodowych, warto także podkreślić, że w wielu przypadkach Habilitantka pełniła w nich rolę członka komitetu naukowego/organizacyjnego, wygłaszała – przed doktoratem (x 8) i w okresie późniejszym - wykłady plenarne (x 7) poza RP, była zapraszana na wykłady plenarne w Polsce. Tematyka konferencji i wystąpień zagranicznych (x 20) i krajowych (x 8) mieści się w głównym zakresie kompetencji, są nimi: polityka edukacyjna, koprodukcja, usługi publiczne, obecność rodziców/interesariuszy w środowisku szkolnym, uspołeczniona gospodarka, edukacyjna i społeczna rola trzeciego sektora w oświacie.

Należy podkreślić fakt publikowania tekstów w czasopismach i pracach zbiorowych w języku angielskim i poza RP. Fakt ten ułatwiało członkostwo w sieci EMES, udział w międzynarodowych grupach i projektach badawczych.

STATUS EKSPERTA

Rolę eksperta naukowego Habilitantki potwierdzają przygotowane ekspertyzy i opracowania analityczne na zlecenie instytucji krajowych i międzynarodowych (x 11), wśród zlecniodawców warto wskazać: UE, OECD, EMES, MRiPS, centra integracji społecznej, jednostki administracji publicznej, stowarzyszenia, przedsiębiorstwa społeczne. Formami aplikacyjnymi są raporty i opracowania w postaci publikacji naukowych. Przedmiotem analiz były: problematyka i ekonomia

społeczna, ekosystem społeczny z jego elementami, przedsiębiorstwa społeczne, relacje instytucji wychowawczo-edukacyjnych z instytucjami otoczenia szczebla samorządowego.

ROLA RECENZENTA

Dr Anna Ciepielewska-Kowalik wcielała się w rolę recenzenta publikacji naukowych (artykułów) w następujących czasopismach, tj.: *International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*; *European Countryside*, *Journal of Social Entrepreneurship*, *Problemy Polityki Społecznej*, *Polityka Społeczna*, *Polish Political Science Review*, *Polski Przegląd Politologiczny*. Są to uznane środowiskowo czasopisma, wysoko punktowane o sile oddziaływania środowiskowego.

STYPENDIA I STAŻE NAUKOWE

Dr Annę Ciepielewską-Kowalik cechuje duża aktywność naukowa (badawcza i konferencyjna) poza RP, poczynszy od 2009 r. głównym „kanałem” Jej umiędzynarodowienia jest sieć badawcza EMES International Research Network. Efektem tego zaangażowania są: uczestnictwo w badaniach naukowych, wspólne publikacje anglojęzyczne różnego charakteru, udział w konferencjach. Działania te w zasadzie są powiązane z głównymi obszarami działalności naukowej. Ich podstawą jest model projektowy, w co Habilitantka była także silnie zaangażowana. Innymi formami aktywności są: wizyty konsultacyjne, koordynacja projektów, kwerenda badawcza, kierowanie grupami tematycznymi, realizowanie częściowych działań na rzecz projektu/publikacji/sprawozdania z badań.

Staże naukowe cechują krótkie pobyty o charakterze wizyt konsultacyjnych w celu kwerendy badawczej i realizacji części projektu czy przygotowania publikacji. Miały one miejsce w Brukseli, Bukareszcie oraz w holenderskim Leuven.

UDZIAŁ W PROJEKTACH BADAWCZYCH

W działalności naukowej dr Annie Ciepielewskiej-Kowalik pomagało finansowanie Narodowego Centrum Nauki (x 2 przed doktoratem i x 5 po doktoracie), pełniła w projektach różne role, w tym kierownika. Bywała koordynatorem/członkiem/ekspertem polskiej strony (np. w programach COST, ICSEM, EMES, EURICE) czy kierownikiem (np. dzięki wsparciu NCN). Projekty te były realizowane na zlecenie m.in. UE czy OECD. Ponadto korzystała z funduszy unijnych i norweskich za pośrednictwem krajowych instytucji administracji publicznej i trzeciego

sektora. Uzupełnieniem tejże działalności jest zaangażowanie w projektach europejskich, w tym za pośrednictwem wskazanych powyżej instytucji. Tematyka badań własnych i zespołowych mieści się w głównym nurcie.

CZŁONKOSTWO

Mając na uwadze silne umiędzynarodowienie działalności badawczej i eksperckiej nie dziwi członkostwo w licznych organizacjach, towarzystwach i sieciach naukowych. W tym miejscu można wskazać na uprzednio już przywołane: EGPA, IRSPM, EMES, ISTR, PIPS.

UZYSKANE NAGRODY I WYRÓŻNIENIA

Dotychczasowy przebieg kariery zawodowej wielokrotnie znajdował potwierdzenie u pracodawcy w postaci nagród za działalność naukową (w tym za doktorat), za publikacje naukowe. Habilitantka korzystała ze stypendium dla młodych naukowców przyznawanego przez Samorząd Województwa Mazowieckiego.

WSPÓŁPRACA Z OTOCZENIEM SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM

Wyniki badań naukowych dr Anny Ciepielewskiej-Kowalik znajdują środowiskowe uznanie, czego wyrazem jest ich wykorzystywanie przez sektor bankowy, instytucje pozarządowe, przedsiębiorstwa społeczne.

WYKORZYSTANIE I ODDZIAŁYWANIE WYNIKÓW BADAŃ

Zgodnie z deklaracją wyrażoną we Wniosku, wyniki badań Habilitantki zostały wykorzystane w Polsce przez sektor bankowy, instytucje i organizacje NGO's, przedsiębiorstwa społeczne, spółdzielnie socjalne. Można także założyć, że działalność popularyzatorska wpadała na podatny grunt w placówkach opiekuńczych i edukacyjnych w Polsce, w jednostkach samorządu terytorialnego i organizacjach pozarządowych.

PODNOSENIE KWALIFIKACJI

Za ciekawą i godną odnotowania formę podnoszenia kwalifikacji zawodowych i społecznej roli nauczyciela akademickiego oraz „zatroskanego” rodzica o kondycję polskiego systemu

opiekuńczo-edukacyjnego należy uznać doskonalenie i certyfikowanie swych kompetencji językowych.

GLÓWNY DOROBEK NAUKOWY

Główne osiągnięcie naukowe w postaci monografii książkowej „Obywatelska polityka edukacyjna. Koprodukcja i współtworzenie”.

Ocena głównego działania będzie obejmować następujące elementy:

1. Sformułowanie celu badań i ich przebieg.
2. Treść pracy.
3. Struktura pracy.
4. Metody badawcze.
5. Charakterystyka materiałów źródłowych oraz charakterystyka doboru i wykorzystania literatury przedmiotu.
6. Rysunki i tabele.
7. Ocena formalnej strony pracy.
8. Charakter pracy.
9. Reprezentatywność tematu pracy i warsztatu badawczego.
10. Ocena końcowa pracy habilitacyjnej.

Dr Anna Ciepielewska – Kowalik jako swe główne osiągnięcie naukowe na tym etapie rozwoju wskazała przywołaną wcześniej monografię książkową pt. ***Obywatelska polityka edukacyjna. Koprodukcja i współtworzenie (2022)***, względem której, jak twierdzi postawiła cztery **cele naukowe i poznawcze**. W zasadzie wypełniają one współcześnie uprawianą naukę, gdyż zawierają w sobie jej kluczowe komponenty: metodologiczno-metodyczny, teorię, dostarczają fachowej wiedzy na bazie badań empirycznych oraz mają aspiracje swej środowiskowej użytkowości. Z kolei badania własne osadzono na koncepcji wywiadów, ankiety, co uzupełniono badaniami ilościowymi.

Autorka realizuje **pierwszy z celów badań, tj. teoretyczny** poprzez omówienie dotychczasowych sposobów rozumienia i użytkowania koncepcji koprodukcji i współtworzenia w przestrzeni administracji i zarządzaniu publicznym. Zaprezentowana treść potwierdza opinię Habilitantki, że nie tylko pojęcia ale i ich wykorzystanie w bieżącym funkcjonowaniu instytucji publicznych i ich otoczenia społeczno-gospodarczego jest niejednoznaczne. Zgody brakuje także w środowisku akademickim, co nie dziwi z uwagi na stosowanie w tychże badaniach zróżnicowanych

podejść analitycznych, zakresów badań. Ten brak kompromisu poniekąd wynika z nieustannych zmian relacji pomiędzy instytucją państwa i instytucjami społeczno-gospodarczymi, które dotyczą realizacji zadań publicznych ale i posiadanej pozycji, wywieranego wpływu (społecznego, politycznego). Należy zgodzić się z Habilitantką, że są to koncepcje pokrewne, mają wiele wspólnych cech. Widać to z kolejnych kart pracy habilitacyjnej przez pryzmat analizy trendów rozwoju badań i zależności pomiędzy perspektywą poznawczą, a osobistą rolą w środowisku naukowym czy społecznym. Walorem pracy pozostaje powiązanie kooperacji i współtworzenia z innowacjami społecznymi, które rzeczywiście w odniesieniu do niższych szczebli kształcenia dotychczas nie były silniej reprezentowane w krajowej politologii. Zdecydowanie problematyka ta – ale w innym kontekście – lepiej zdomowiła się w badaniach pedagogicznych czy socjologii. Z kolei politolodzy główny ciężar swych dociekań lokowali w szkolnictwie wyższym i ekosystemie wiedzy (środowisko warszawskie czy krakowskie). **Cel metodyczno-metodologiczny** Habilitantka poświęciła wypracowaniu autorskiej koncepcji koprodukcji, nadała mu wymiar **instrumentalny i transformacyjny**. Zrodził się on w toku oglądu rzeczywistości, ale jednocześnie przyznaje mu walor strukturotwórczy (obywatelskich) relacji społecznych pomiędzy instytucjami edukacyjnymi, NGO's i społeczeństwem. W tym miejscu można uznać, że ograniczenia i deficyty będą kreować model polityki edukacyjnej. Abstrahując od rodzimej przypadłości, walorem tej części pracy jest bogaty i przekonujący katalog zmiennych, który de facto jest zbiorem cech społeczeństwa obywatelskiego i przestrzeni publicznej, stosunków władzy. **Cel empiryczny** bez wątpienia pozostaje silnym atutem badań, mając na uwadze sposób ich zorganizowania, zakres oraz wyprowadzone wnioski. Pytanie główne wraz z pytaniami pomocniczymi szukają odpowiedzi czy w szkolnictwie podstawowym mamy do czynienia z obywatelską polityką edukacyjną? Zdaniem dr A. Ciepielewskiej jest ono zasadne tym bardziej, że obecnym zmianom nadaje status paradygmatycznych przekształceń, poniekąd troszkę zapominając, że szereg reform społecznych w Polsce bywa cofanych z przyczyn politycznych lub zaprzepaszczonej zwykłą nieudolnością. Osobiście większą siłę oddziaływania czynników na szeroko pojmowaną edukację widzę w przekształceniach społecznych czy w powszedniejących deficytach demokracji, także w UE i poza nią. Rozumiem, że o ten kontekst tutaj chodzi, także wówczas, gdy dostrzegam w polityce przedłużone ramię ekonomii czy przekształceń struktur społecznych, np. w Europie Zachodniej. Także w tym miejscu można wskazać na pewien brak zrozumienia, dlaczego Autorka monografii – po uprzednim i bardzo wyczerpującym rozpoznaniu teoretycznego znaczenia i ewolucji pojęć, po tym jak opowiedzenia się za koprodukcją instrumentalną i transformacyjną, w kolejnych rozdziałach nadal posługiwała się pojęciami koprodukcja i współtworzenie (zgodnie ze znaczeniem ich autorów, np. Brandsen, Honingh, Vooberg), i najczęściej w partiach deskryptywnych stosowała

je łącznie. Rozdzielenie koprodukcji i współtworzenia na pewnym poziomie analizy i zaangażowania stron/interesariuszy/obywateli bywa umowne, by tylko wskazać na: dialog społeczny, komisje trójstronne, radę dialogu społecznego, wysłuchanie publiczne, konsultacje społeczne, związki zawodowe, konsultacje społeczne w samorządach. Rozumiem, że w prezentowanym neoinstytucjonalizmie punkt ciężkości został położony na placówkach edukacyjnych, choć Habilitantka nie stroni od odniesień do ekosystemu, który uwzględnia kontekst: kulturowy, prawny, sieć powiązań i zależności instytucjonalnych czy do uwzględnienia instytucji władzy publicznej różnego szczebla, organizacji pozarządowych, w jak to określa – polu, arenie. Można podzielić poglądy Habilitantki o kryzysie edukacji na szczeblu podstawowym, choć jako politologowie powinniśmy pamiętać, że struktury i cele bywają funkcją innych punktów odniesienia, czasami (nie)uświadomionej woli obywateli-wyborców, słabo artykułowanych interesów zawodowych środowiska dotykanego odgórnymi reformami, pozostawienia wychowania i kształcenia *własnych dzieci szkole i nauczycielom*. Habilitantka słusznie zauważa w książce, że status szkoły silnie różnicuje społeczną rolę rodzica i nauczyciela, co nie powinno mieć miejsca w ramach tego samego państwa. Dzielą natomiast los w sferze socjoekonomicznej, społecznego postrzegania i oceny, co wpływa na profesjonalizację czy sam model selekcyjności.

Literatura wykorzystywana w pracy

Zgromadzona i zaprezentowana literatura przedmiotu, wykorzystana w głównym dziele oraz publikacjach je poprzedzających jest bardzo bogata, ich wspólną cechą jest anglojęzyczność, reprezentatywność dla nauk politologicznych, polityk publicznych, przy mniejszym uwzględnieniu nauk pedagogicznych czy socjologicznych, które także w jakimś stopniu odnoszą się do problematyki zmian ustrojowych w edukacji. Taka struktura dyscyplin prezentowana poprzez źródła jest zrozumiała z uwagi na posiadane wykształcenie i podejście badawcze dr Anny Ciepielewskiej-Kowalik. Można założyć, że księgozbiór przyrastał wraz z kolejnymi fazami rozwoju zawodowego (począwszy od doktoratu), z działalnością prospołeczną i ekspercką. Sposób zaprezentowania literatury w pracy habilitacyjnej należy uznać za poprawny, choć niestety w wielu miejscach wskutek przyjętego modelu cytowania, tekst jest trudny do czytania (np. s. 34).

Pod względem szaty graficznej, a szczególnie wprowadzenia **tabel, wykresów czy rysunków**, książka jest nieskomplikowana i tym samym bardzo przystępna i przyjemna w czytaniu. Te obecne wzbogacają treść i jednocześnie uwalniają ją od wątków pobocznych, zestawień, charakterystyk definicyjnych. Część metodologiczna siłą rzeczy zawiera wiele wykresów obrazujących uzyskane wyniki. Model wykresów i tabel jest jednorodny, co czyni pracę estetyczną. Zachodzi właściwa zbieżność pomiędzy treścią i wykresami/rysunkami i tabelami.

Wpływ pracy monograficznej na rozwój nauk

Wpływ dzieła naukowego co do zasady ma kilka swych wymiarów, odnosząc się bowiem do sfery naukowej, otoczenia, działalności instytucji publicznych i gospodarczych. Ponadto w każdym z wymienionych zakresów można wskazać kolejne zakresy oddziaływania. Walorem pracy dr Anny Ciepielewskiej – Kowalik jest przeniesienie na grunt krajowy i dalsze rozwijanie badań w zaprezentowanej formule poznawczej (pojęciowej), wprowadzenie szkolnictwa niższego szczebla do badań politologicznych. Stwarza także szansę jej doskonalenia w gronie przedstawicieli nauk o polityce i administracji szczególnie zajmującymi się samorządami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi czy wybranymi aspektami edukacji, np. obywatelskiej, ekologicznej, dla bezpieczeństwa.

Obszarami, gdzie dr Anna Ciepielewska-Kowalik będzie mogła nadal rozwijać swe zainteresowania i kwalifikacje w kooperacji z naukowcami z polityk publicznych, zarządzania i jakości, socjologii czy pedagogiki są: polityka edukacyjna, polityki publiczne, innowacje edukacyjne, usługi publiczne. Perspektywa ta dowodzi rosnącego znaczenia usieciowienia, międzysektorowości, roli interesariuszy w projektowaniu i wypełnianiu zadań publicznych. Świadomość tego faktu jest zakotwiczona w naukach socjologicznych i pedagogicznych, gdzie silnie zmieniono status nauczyciela w procesie wychowawczym i czysto edukacyjnym. Także i samo zarządzanie instytucjami publicznymi i gospodarczymi – w zależności od kultury organizacyjnej, może się różnić, a przykłady państw zachodnich są dobrym przykładem na występowanie różnych modeli ustroju przedsiębiorstw i instytucji publicznych. I w tym przypadku – by przywołać opinię Habilitantki – kluczowy jest stan, dojrzałość i zasobność (obywatelskiego) społeczeństwa, jego instytucji przedstawicielskich, chęć podzielenia się władzą i wpływami.

Charakter pracy

Praca ma charakter twórczy, bowiem stawia nowe i ciekawe pytania ważne dla nauki o polityce, polityk publicznych. Jej nowatorstwo wyraża się w zastosowaniu pojęć teoretycznych i podejścia metodologicznego, narzędzi badawczych rozwijanych od szeregu lat w krajach o dojrzałej demokracji przedstawicielskiej. Walorem pracy jest próba zbudowania własnej siatki pojęciowej dla opisu rzeczywistości edukacji szkolnej w Polsce. Autorka uważa, że dotychczasowy sposób opisu nie uwzględnia kontekstu nauk politologicznych zarówno w warstwie siatki pojęciowej, jak i eksplanacyjnej. Zaproponowany model kooperacji, będący modyfikacją kooperacji i współtworzenia, ma to ograniczenie przełamać. Wybór zakresu badań i teoretycznego ich osadzenia wynika z wcześniejszych badań i naukowych powiązań, jednakże należy wskazać, że Habilitantka wykonała morderczą pracę nad omówieniem kontekstów znaczeń kluczowych pojęć i co ważne –

na bazie własnych badań w sposób krytyczny je zweryfikowała. Z analizy pojęciowego i ustrojowego mixu, splatania się sfery publicznej i prywatnej, instytucji i społecznego zaangażowania Habilitantka wyszła obronną ręką. Finalnie potrafiła trafnie zróżnicować model kooperacji pomiędzy poziomami administracji publicznej i typami placówek opiekuńczo-edukacyjnymi. Wykazała także korelację pomiędzy modelem urzeczywistniania społeczeństwa obywatelskiego. Przedstawiona do oceny praca habilitacyjna dowodzi umiejętności poradzenia sobie z tak skomplikowaną i rozproszoną materią, jak i zaproponowania rozwiązań w sferze metodologii badań. Elementy prognostyczne pracy – umacnianie kooperacji instrumentalnej, a nie transformacyjnej, rozwój NPM, a nie polityki edukacyjnej w powiązaniu z governance - z pewnością będzie weryfikować czas, na obecnym etapie można jedynie podkreślić trafne określenie specyfiki praktykowanych rozwiązań i ich wpływu na rozwój instytucji i społeczeństwa obywatelskiego.

Ocena formalnej strony pracy

Praca zawiera pojęcia z zakresu nauk społecznych, w szczególności politologii, polityk publicznych, nauk o zarządzaniu i jakości. Autorka posługuje się poprawnym merytorycznie i stylistycznie językiem, tekst jest przystępny w czytaniu, o czym także zadecydowało umieszczenie danych statystycznych w tabelach lub ich opracowanie i zaprezentowanie w postaci wykresów, rysunków. Sposób prowadzenia wywodu logiczny i przekonujący, bazuje na wykorzystywanych materiałach źródłowych, danych statystycznych oraz na badaniach własnych. Tabele oraz wykresy zostały sporządzone poprawnie. Odwołania do literatury zawarto w tekście oraz w przypisach dolnych, które umiejętnie pełnią funkcję wyjaśniającą, pogłębiającą, polemiczną.

Ocena końcowa pracy habilitacyjnej

Stwierdzam należyte wywiązanie się przez Habilitantkę dr Annę Ciepielewską-Kowalik z przyjętego zadania badawczego. Sformułowane hipotezy badawcze zostały należyście zweryfikowane. Dokonano tego na bazie badań własnych, literatury przedmiotu i znajomości rozpatrywanej problematyki badawczej. Metody i narzędzia badawcze zostały należyście dobrane i eksploatowane. Praca, ale i posiadane kompetencje dr A. Ciepielewskiej-Kowalik, pozwalają na ich transfer do otoczenia na rzecz zmiany społecznej w polskiej przestrzeni edukacyjnej.

WNIOSEK KOŃCOWY

Oceniając ścieżkę wykształcenia akademickiego, pracę naukową i popularyzatorską oraz przedstawiony do recenzji dorobek naukowy w postaci monografii wraz z cyklem tematycznie

powiązanych publikacji, **uznają spełnienie** przez Panią doktor Annę Ciepielewską-Kowalik **wymogów niezbędnych dla postępowania habilitacyjnego** zdefiniowanych w art. 219 przywołanej ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

Habilitantka **spełnia** wymagania formalne, a zgromadzony dorobek naukowy, zaangażowanie naukowe i środowiskowe, promocja poprzez badania naukowe wartości społecznych i obywatelskich, jakościowe atuty publikacji i ich społeczne oddziaływanie jednoznacznie **przemawiają na rzecz poparcia wniosku** o nadanie dr Annie Ciepielewskiej-Kowalik stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji.

Życzę Pani Doktor pozytywnego zakończenia całości procedowania.

Dr hab. Krzysztof Szewior

Krzysztof Szewior
Wrocław, w czerwcu 2023 roku.

